

L'EXCEL·LÈNCIA HUMANA

Homes i dones conscients, competents, compassius i compromesos

El 1973, el P. Arrupe va escriure: “avui en dia, la nostra meta i objectiu educatiu ha de ser la formació d'**homes per als altres**; homes que no visquin per a ells, sinó per a Déu i per al seu Crist” (*Hombres para los demás*, València, 1973). **Homes i dones per als altres i amb els altres** es considera una expressió moderna de l'humanisme que l'educació jesuïta ha defensat des dels seus inicis. Captura, de forma resumida, l'objectiu final dels esforços educatius i l'èmfasi en una **fe que promou la justícia**.

Vint anys més tard, el 1993, el P. Kolvenbach tot comentant la publicació del document **Pedagogia Ignaciana: un planteamiento práctico**, va ratificar el plantejament de Arrupe i en va ampliar el significat explicant que “el nostre objectiu com a educadors és la formació d'**homes i dones competents, conscients i compromesos amb la compassió**” (carta del P. Kolvenbach sobre el Paradigma Pedagògic Ignasià, Roma, 1993). Aquestes quatre Cs també han inspirat la renovació de l'educació jesuïta en les últimes dues dècades. Moltes de les nostres escoles han emprat les quatre Cs com una manera d'explicar la nostra visió d'educar persones integrals. Les quatre Cs sintetitzen el vertader sentit de l'excel·lència tal com va explicar el P. Kolvenbach: “desenvolupar al màxim els dons i les capacitats que ha rebut cada persona... per al [seu] desplegament en el millor servei dels altres.” (*Educar des homes et des femmes aujourd'hui dans l'esprit de Saint Ignace*, Toulouse-Purpan, 26 de novembre del 1996).

Recentment, el P. Nicolàs ha parlat del significat de les quatre Cs i de com contribueixen a la visió de l'excel·lència humana que oferim als nostres alumnes: “Aquests quatre qualificatius expressen “**l'excel·lència humana**” que la Companyia de Jesús vol per als joves que ens confia la societat:

Conscients, perquè a més de conèixer-se ells mateixos, gràcies al desenvolupament de la seva capacitat d'interiorització i al cultiu de la vida espiritual, tenen un coneixement i una experiència consistent de la societat i dels desequilibris;

Competents, professionalment parlant, perquè tenen una formació acadèmica que els permet conèixer amb rigor les innovacions científiques i tecnològiques;

Compassius, perquè són capaços d'obrir el cor per a ser solidaris i assumir sobre ells mateixos el patiment d'altri;

Compromesos, perquè alhora que són compassius, s'entesten honestament, des de la fe i per mitjans pacífics a transformar la societat i la política dels seus països i de les estructures socials per fer avançar la justícia”. (*Los Antiguos Alumnos de la Compañía de Jesús y su Responsabilidad Social: la búsqueda de un mejor futuro para la Humanidad. ¿Qué significa ser creyente hoy?*, Medellín, 2013).

El **SIPEI** (Seminari Internacional sobre Pedagogia i Espiritualitat Ignasiana), celebrat a Manresa (Espanya) el 2014, **es va centrar en les quatre Cs com a pilars i rerefons de l'educació jesuïta**. Va brindar, per tant, una oportunitat única per a discutir a fons el significat de cadascuna de les quatre Cs i les implicacions que tenen en la definició de pedagogia ignasiana/jesuïta d'avui.

El Secretariat per a l'Educació vol oferir una breu reflexió sobre cadascuna de les quatre Cs, basada en els debats del SIPEI amb la intenció que puguin ser útils per a les nostres escoles en l'esforç continu de renovació i, així mateix, poder-les ajudar a mantenir **la nostra tradició de fidelitat creativa**.

(Original en anglès)

PERSONA CONSCIENT

El P. Adolfo Nicolás en el discurs que va pronunciar a l'Assemblea d'Antics Alumnes, a Medellín, el 15 d'agost de 2013, definia la persona **conscient** que volem formar a les escoles com **“aquelles persones que, a més de conèixer-se a si mateixes, gràcies al desenvolupament de la capacitat d'interiorització i del cultiu de l'espiritualitat, tenen un coneixement i una experiència consistent de la societat i dels desequilibris”**.

Durant el SIPEI (Seminari Internacional sobre Pedagogia i Espiritualitat Ignasianses), celebrat a Manresa, al Santuari de la Cova de Manresa, del 3 al 7 de novembre del 2014, jesuïtes representants de tota la Companyia hem reflexionat sobre aquesta qualitat i la importància que té en aquest moment històric. Des dels seus inicis, la Companyia ha lluitat per incloure en la seva tasca educativa:

- a) **eruditio**: adquisició de coneixement (no erudició!)
- b) **pietas**: formació del caràcter moral i personal al servei del bé comú (no pietat!)

En aquesta tasca de formar el caràcter bo, tindrà una gran importància la formació de la consciència. Partint de la consideració de la **consciència com l'habilitat intrínseca i intuïtiva de l'individu per a discernir la rectitud i la bondat de les pròpies accions**” (George Nedumattam, sj. *En Persona Conscient*; SIPEI, Manresa, març del 2014) afirmem que aquesta consciència es pot educar.

Per a aquesta educació ens serà de **gran ajuda el treball profund des de l'espiritualitat**. Sentir-nos habitats i acompanyats per Déu Pare, que ens envia el seu esperit per ajudar-nos a descobrir i discernir els camins vitals, seguint el model de Jesús de Natzaret.

L'Examen ignasià (Exercicis espirituals; Ignasi de Loyola, núm. 43), com una gran eina per redescobrir i exercitar, ens anirà donant les claus per escollir allò que condueix a fer d'aquest món el món que Déu vol: un món de germanor sense cap persona en situació de necessitat. I aprendrem que tots tenim la possibilitat d'aportar cada dia un tros de nosaltres per aconseguir-ho.

Aquesta persona conscient sentirà la crida a mirar el món, la realitat, amb els ulls de Déu, i a descobrir la bondat i la bellesa de la creació i de les persones; però també les realitats de dolor, misèria i injustícia. D'aquesta contemplació, en sorgirà l'agraïment per tant bé que hem rebut; i d'aquest agraïment, el desig de comprometre's a ser un agent del canvi.

En el temps que ens toca viure, **haurem de tenir cura dels espais que es dediquen en els currículums a observar el món i a ajudar a fer brollar sentiments**; el temps que dediquem a acompanyar les emocions que puguin anar sorgint en els nostres alumnes i les propostes de model que des del nostre ser educadors els testimoniem i presentem.

Tot això ajudarà els nostres alumnes a construir un projecte vital, que els ajudi a tenir un horitzó de vida, que els il·lumini les decisions en els estudis, la feina, la família, el compromís social...

Per poder aconseguir tot això, **serà necessari promoure la creativitat en la tasca educativa per proposar nous models d'aprenentatge** que ens permetin conèixer més i millor la realitat, analitzar-la i buscar maneres de contribuir a generar nous hàbits personals, noves formes organitzatives i la felicitat i la justícia per a tots. Tot plegat generarà una nova societat millor, segons el somni de Déu.

Així serem fidels a la nostra missió. I l'existència de les Escoles de la Companyia tindrà sentit i justificació.
(Original en castellà)

LA PERSONA COMPETENT

«**Competents**, professionalment parlant, perquè tenen una formació acadèmica que els permet conèixer amb rigor les innovacions científiques i tecnològiques». (P. Nicolás, Medellín, 2013)

Com ens indica el Pare Nicolás, les quatre Cs manifesten l'excel·lència humana que volem compartir amb els nostres alumnes. S'han de concebre les quatre Cs de manera conjunta, encara que cadascuna faci referència a una dimensió específica de la nostra visió educativa. En el cas de la **persona competent**, es refereix a la dimensió acadèmica tradicional que porta al coneixement sòlid, al desenvolupament adequat d'habilitats i destreses per tal d'aconseguir un rendiment professional efectiu i satisfactori que pugui contribuir a la realització humana. «Un alumne competent és aquell que és capaç d'interactuar amb la realitat, és un alumne que a partir de l'educació que ha rebut és capaç de sorprendre's, de fer-se preguntes i de poder plantejar i resoldre problemes. És a dir, una persona que ha après per a la vida» (Montserrat del Pozo, *La persona competent*, SIPEI 2014). Així segons la visió ignasiana, no es pot ser una persona competent sense relacionar-se amb el món. I és així com hauria de ser. La persona competent s'ha d'involucrar amb la vida per aprendre'n i, a la vegada, transformar-la.

La declaració final del SIPEI defineix la persona competent com «**una persona capaç de crear, entendre i utilitzar el coneixement i les habilitats per viure en el seu propi context i transformar-lo**; és capaç de formar part d'un món canviant i divers, creant un projecte de vida per als altres i amb els altres. És capaç de desenvolupar les habilitats intel·lectuals, acadèmiques, emocionals i socials necessàries per a la realització humana i professional». (SIPEI, 2014)

Tal com diu la declaració final del SIPEI, preparar estudiants competents significa que l'**educació ignasiana es compromet amb un procés de renovació pedagògica continu** que ajuda els alumnes a arribar a un domini satisfactori de coneixements i habilitats. Això sí que és un **model centrat en l'alumne!** Aquest procés continu de renovació, lleial a la nostra tradició, ha de ser capaç d'incorporar noves practiques pedagògiques més adequades a la nostra visió. És clar, preparar persones competents avui en dia ens empeny no només a la renovació de la pedagogia sinó també a la renovació de les aules, la manera d'organitzar les escoles i el currículum (fins on ens permeti la legislació de cada país) per tal que **la nostra manera d'educar coincideixi amb la nostra visió**, les demandes del segle XXI i **la tradició eclèctica de combinar les millors practiques al servei de la nostra missió**. El **PPI** (Paradigma Pedagògic Ignasià) ens proposa l'**estil** d'aquest canvi, però demana no només la substitució sinó la incorporació de pedagogies i metodologies actuals que puguin implementar el tipus de renovació que necessitem a les escoles.

Així doncs, en el context educatiu actual, per educar alumnes competents necessitem una escola capaç d'adaptar-se a les diferències individuals, culturals i socials i trobar la millor manera d'acompanyar-los durant el seu desenvolupament. Evidentment, això implica la **disposició a aprendre i un compromís amb l'educació** per part dels alumnes. També demana **un educador entès com a facilitador, guia, tutor i entrenador** i no la educació centrada en el professor com se'ns plantejava en el passat.

Cal recordar que un alumne competent, en el context de l'excel·lència humana, és molt conscient que **ser competent significa ser capaç de treballar i prosperar amb els altres** i que el caràcter competitiu d'alguns estils pedagògics actuals és un obstacle per a la competència que hem descrit.

(Original en anglès)

LA PERSONA COMPASSIVA

“Compassius, perquè són capaços d’obrir el cor per ser solidaris i assumir sobre si mateixos el patiment d’altri.”
(P. Nicolás, Medellín, 2013)

La persona compassiva és capaç d’evolucionar partint de sentiments de caritat i compassió per tal de formar un sentit de justícia i solidaritat que afavoreixi la seva contribució a canviar les estructures socials injustes del món on viu.

La pedagogia ignasiana combina processos reflexius i una postura activa contra les desigualtats i el dolor aliè, des del clàssic cercle presentat en el PPI (Paradigma Pedagògic Ignasià) d’Experiència, Reflexió i Acció. La compassió no només implica sentir llàstima per un individu o un grup de persones. **La compassió és un requisit per a l’acció positiva. Reconeix la dignitat humana i el valor de la persona** que, pel simple fet d’haver nascut, és estimada profundament per Déu.

L’educació jesuïta promou experiències i vivències, que impulsen els alumnes a posar-se al lloc del proïsme, del marginat. Prenem com a referència educativa de la persona compassiva la figura de Jesús, des de la vessant més humana i més comprensiva amb les nostres debilitats però més conseqüent amb la denúncia i la injustícia.

El P. Peter-Hans Kolvenbach (*La Pedagogía Ignaciana: un planteamiento práctico*. Villa Cavalletti, 1993) i el P. Adolfo Nicolás han impulsat en diversos textos la reflexió de l’educació jesuïta per promoure persones compassives en el context de la globalització que domina el món des de finals del segle XX. Es fa necessari que la pedagogia ignasiana actualitzi l’educació d’una persona “capaç de compassió”, perquè la “globalització de la solidaritat veritablement necessita avui que no només ens posicionem a la frontera de la universalitat, sinó que ocupem (...) les fronteres de la profunditat” (Margenat, J, *Competentes, conscientes, compasivos y comprometidos*, PPC, 2010). No n’hi ha prou de ser conscient de la realitat d’injustícia i violència del món, sinó que **hem d’educar en el compromís per col·laborar en la transformació d’aquestes realitats**. Es tracta de l’humanisme social que explica el P. Kolvenbach **com la traducció específica de l’humanisme jesuïta a l’enfrontament de l’humanisme cristià en l’actualitat**.

Segons l’afirmació del P. Peter McVerry (*Persona Compassiva*. SIPEI. 2014) “El primer pas és donar (als alumnes) l’oportunitat de conèixer i fer amistat amb els pobres i marginats”. I afegeix que “l’experiència és una condició necessària per tal de crear estudiants compassius, però no és suficient. Hi ha d’haver una reflexió sobre aquesta experiència dins del context de l’escola i del currículum en reflexió i debat permanent amb els referents educatius”. El repte de l’educació jesuïta es centra en la creació d’un context d’escola compassiva.

La compassió que guia cap a la solidaritat hauria de fer-nos sacsejar les estructures de les escoles, per tal que educadors i alumnes poguéssim arribar a ser agents de canvi, per col·laborar amb el somni de Déu.

(Original en castellà)

LA PERSONA COMPROMESA

«Compromesos, perquè, essent compassius, es mostren fermes, amb honestedat i des de la fe i per mitjans pacífics, en la transformació social i política dels seus països i de les estructures socials per aconseguir la justícia».
(P. Nicolás, Medellín, 2013)

Tal com ens diu clarament el P. Nicolás, ser una persona compromesa està inseparablement associat a ser compassiu.

La **Declaració final del SIPEI** defineix la persona compromesa dient: **«La persona compromesa és una persona d'acció valerosa. A través de l'obertura vers la guia de l'Esperit i la companyia amb Jesús, ell o ella podrà discernir les necessitats més urgents dels nostres temps, per tal que les maneres com servim siguin tan abundants i profundes com les nostres maneres d'estimar. Constatem que un compromís ecològic per a la reconciliació i sanament de la terra, juntament amb el compromís amb la justícia social, són necessitats urgents ja que afecten totes les persones del planeta».**

El P. Carver va identificar la necessitat d'un compromís significatiu amb el medi ambient com una **«necessitat urgent dels nostres temps»** (*Persona Compromesa*, SIPEI, Manresa, 2014). El SIPEI va ser una oportunitat per recordar-nos que, com a xarxa global, les escoles jesuïtes encara no han respost adequadament aquesta crida que es va fer en les congregacions generals anteriors. **Aquesta crida exigeix a les nostres escoles que treballin cada vegada més com a xarxa global per donar resposta a un repte que, en les arrels, impacte i solució, és realment global.** Tenir cura del medi ambient impulsarà noves escoles a treballar conjuntament i de manera global.

Aquest compromís essencial amb l'ecologia no es pot entendre com la debilitació o la substitució d'una fe que promou la justícia. Al contrari, s'ha d'entendre com una part integral d'aquest servei.

L'educació de la persona compromesa segons la perspectiva ignasiana demanarà que les escoles ofereixin als alumnes **experiències transformadores per ajudar a formar cors i ments expansius i persones realment solidàries** amb els qui pateixen, els desfavorits i els oprimits. Aquestes experiències, construïdes a partir dels valors de l'evangeli, haurien de cridar les escoles jesuïtes/ignasianes a reflexionar profundament sobre com eduquem, per què eduquem i quina importància té crear i mantenir estructures educatives, currículums i entorns que encarnin el tipus de compromís que colem veure en els alumnes: **hem d'educar amb l'exemple.**

(Original en anglès)